

**ОНТОЛОГІЯ НАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: СОЛІДАРНІСТЬ
ТА СУБЛІМАЦІЯ КОЛЕКТИВНОГО ПІДСВІДОМОГО
ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ОСНОВА НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО
СПІВІСНУВАННЯ В ДЕРЖАВІ ТА СВІТІ
ПІД ЧАС І ПІСЛЯ ВІЙНИ**

Адамян Г. Р.
магістр філософії
м. Дніпро, Україна

Що таке колективне підсвідоме. За Карлом Юнгом це глибинний прошарок людського мислення, який містить універсальні образи-архетипи, історичний, релігійний та культурологічний досвід предків, який зафіксовано генетично в підсвідомості людини і який ніяк не пов'язаний з особистим досвідом.

Концепція колективного підсвідомого включає спільні думки, уподобання, мотивації, які сублімуються в міфах, культурі, релігійних формах і навіть у снах.

Онтологія нації в умовах війни швидко і рішуче змінює форму. Солідарність, як екзистенційна та етична категорія співбуття, як форма нового світового порядку проходить повну трансформацію, національна ідея, як фактор міжнародної суб'єктності, набуває наднормової форми. І саме тут з тіні забуття, з тіні підсвідомого, з колективної пам'яті народу на перший план виступає локальна історія. Локальна історія, не як знання про минуле, а як спосіб існування людини у світі поневірянь, невизначеності та співбуття під час психологічної руйни.

Тобто, саме в такі надскладні часи ми бачимо, що історія і культура – це не текст, історія – це досвід, пам'ять, ідея. Пам'ять, як основа буття. Якщо звернутися до Мартіна Гайдеггера ми усвідомимо – людина існує не “взагалі”, вона завжди вкорінена у світ, традицію, минуле. Локальна історія – це форма “вкоріненості” людини у бутті.

Тобто втрачаючи національну пам'ять людина втрачає себе. А без локального все стає абстрактним. Історія існує як жива пам'ять, а не архів.

Тут ми можемо спиратися на думку Моріса Хальбвакса про колективну пам'ять, за якою люди пам'ятають минуле власної нації крізь сублімаційну призму окремих соціальних груп, до яких входить сім'я, релігійна спільнота і нація взагалі і які формують єдність та рамки в загальній окремій групі народу.

Тобто в окремій особистості пам'ять формується під впливом історичного та соціального оточення, а також за допомогою генетичного коду, який вже історично закладено в підсвідоме людини при народженні.

Пам'ять існує не в книгах, вона існує в спільноті, в роді, в сім'ї та далі – в особистості.

Тобто всі ми, кожен індивід окремо, як особистість є частиною національної єдиної групи. Це вже історично закладено в нашій підсвідомій колективній сутності. І кожен з нас несе в собі та зберігає для нащадків пам'ять покоління.

Що ж тоді саме локальна історія? – це процес постійного відтворення пам'яті в дії. І дуже часто локальна історія може сублімуватися через мистецтво, як форму мислення.

Звернемося до Ганса-Георга Гадамера, який вважав, що мистецтво – це не краса, а спосіб розуміння та пізнання світу та істини, що виходить за межі суб'єктивного естетичного переживання.

Мистецтво, це своєрідний «фестиваль символів», який з глибин народженої пам'яті промовляє до сучасності.

Таким чином ми підходимо до коріння українського народу втіленому в мистецькій традиції.

Що для українського народу є мистецтво, зокрема образотворче мистецтво? Мистецтво втілене у петриківському, та самчиківському розписі? Візьмемо їх за приклад.

Орнамент, розпис, символ – це не декор, а спосіб глибинного національного мислення українського народу, прадавня національна пам'ять.

Таким чином з глибин підсвідомого ми виокремлюємо локальну національну історію, прадавню пам'ять виступає проти глобального невизначеного, проти руйни сучасного світу, яке загрожує національній ідентичності та навіть самому існуванню українського народу.

Локальна історія, таємне колективне підсвідоме – це форма опору знеособленню і не лише знеособленню, а також руйнації сучасного світу.

Тобто збереження локального, підсвідомого, колективного буття українського народу – є збереження глобального, національної ідентичності українській нації.

Ми розуміємо, що ідентичність це процес, а не стан, ідентичність – це не “раз і назавжди”, вона створюється через практики, через постійний дотик до рідного, глибинного, підсвідомого.

Коли людина звертається до таких прошарків національної культури, як національне мистецтво, вона не лише створює витвір мистецтва, вона творить національну історію, вкарбовує її в майбутнє підсвідоме власного народу.

Тобто як локальна історія, так і колективне підсвідоме – це не про минуле, це про спосіб бути людиною, яка пам'ятає, творить і належить, це спосіб зберегти дух нації "Volksgeist" за Гегелем, своєрідну сублімацію культури, релігії, права, історії. Зберегти самовизначення народу через його власний характер через совокупність культурних, правових інституцій.

Тобто народне мистецтво це є візуальна форма колективної пам'яті. Петриківський і самчиківський розпис є формами колективної пам'яті, що передаються не через текст, а через рух руки, пензля, орнамент і практику. Пам'ять "живе" в руці майстра, у мазку, у композиції, у кольорі, в образі відтвореному на папері чи іншій поверхні.

Петриківський і самчиківський розпис функціонують як форми мислення, у яких культура осмислює, відтворює та продовжує саму себе.

Якщо виразити це коротко орнамент, це мова нашої генетичної пам'яті, композиція – логіка, стиль – світогляд

Практика традиційного розпису є не лише збереженням ідентичності, а та її постійним творенням, поштовхом уперед, це створення, сплетіння колективного підсвідомого, яке продовжує розвиватися та рухатися у майбутнє.

Поки існує орнамент – існує пам'ять. Поки існує пам'ять – існує культура, і тільки таким чином за допомогою культурно-генних важелів ми маємо можливість рухатися уперед.

Національні види мистецтва – народні розписи є візуальними формами колективної пам'яті та під час війни стають засадами національної ідентичності та руху вперед, який не дає духу українського народу занепасти, не дозволяє втратити власну ідентичність. Традиційний розпис таким чином отримує роль культурного спротиву втраті уніфікації та втраті локальної унікальності.

Поки існуємо ми українці буде існувати орнамент, наше прадавнє мистецтво, а тобто і наша історична пам'ять. Поки існує пам'ять – існує культура.

Але під час війни історична пам'ять набуває ще однієї, дуже важливої функції. Традиційний розпис стає інструментом психокультурного відновлення через актуалізацію колективного підсвідомого.

У контексті сучасних соціокультурних травм звернення до традиційних орнаментальних практик, зокрема петриківського та самчиківського розпису, та до архетипних образів закарбованих в цих мистецьких шарах нашої історії, може розглядатися як форма відновлення через актуалізацію архетипних структур колективного підсвідомого. Відновлення через пробудження прадавньої колективної сутності українського народу. Відновлення через локальну історію, через колективне підсвідоме, через колективну пам'ять. Під час відтворення

на папері одвічно народного, глибинно національного малюнка, який
напряму пов'язано з нашою. колективною пам'яттю, з нашим
підсвідомим ми зцілюємося за допомогою нашого історичного
минулого.